

Slovo k povzbuzení na sobotu 7. listopadu 2020, sobotu 31. v mezidobí
Biblická čtení: Flp 4,10-19; Ž 112; Lk 16,9-15

Milé sestry, milí bratři,

dnes naposledy v rámci biblického čtení na pokračování otevíráme list svatého Pavla Filipánům (v příštím týdnu se ve všedních dnech bude číst z Pavlových pastorálních epištol), a tak by možná bylo namísto dokončit pokusy o rozjímání nad jeho jednotlivými úryvky. Ale vzhledem k tomu, že jsme se shodou okolností právě nad dnešním úryvkem snažili podrobněji rozjímat před několika týdny, kdy se četl na 28. neděli v mezidobí (konkrétně to bylo 11. října, což byla poslední neděle, kdy mohly být veřejné bohoslužby aspoň pro 100 osob), zaměříme dnes svou pozornost na úryvek evangelijní. Kdo by si chtěl případně přečíst příslušné rozjímání nad úryvkem z listu Filipským, je možné je dohledat v archivu našeho webu.

V Lukášově podání máme dnes před sebou několik vět Pána Ježíše: Nejprve o věrnosti při správě «nespravedlivého mamonu», tedy při správě pozemských hmotných statků, a to i v maličkostech. Na to navazují slova o nemožnosti sloužit dvěma pánům, zejména když tím druhým pánem je právě mamon: «Nemůžete sloužit Bohu i mamonu». Pak vše končí ostrým slovem proti posmívajícím se farizeům, odhalujícím «ohavnost» v jejich jednání.

První, co může zaujmout, je otázka, proč je vlastně veškerý hmotný majetek nazván «nespravedlivým». Je to nejspíš proto, že pozemské statky nejsou od samého začátku soukromého vlastnictví spravedlivě rozděleny, lidé tak nemají stejný přístup k hmotnému zabezpečení, navíc s nestejnou mírou píle a pracovitosti se o hmotný majetek starají. Proto veškerý pozemský majetek nese v sobě vždy určitý díl nespravedlnosti, vždy je nějak «nespravedlivým mamonem», o tom dobře věděl už starozákonní člověk.

Jistěže «mamonem», který se stane pánem člověka a kterému člověk začne sloužit, může být v posledku jakékoli bohatství, jakýkoli možný majetek, nejen ten hmotný ale i ten nehmotný. Tak ostatně majetku rozumí i právní mluva. Přesto zvláštní důraz v Ježíšově slově leží jednoznačně na majetku hmotném, hmatatelném, zpravidla vyčíslitelném také v penězích. Ostatně právě tento druh majetku a bohatství vystihuje původně aramejské slovo *mamón*, v evangeliu použité v pořečtené formě.

Není tedy možné – říká Pán Ježíš – současně sloužit Bohu a hmotnému majetku a bohatství, není možné si oba zvolit za své pány, není možné oběma dát své srdce.

Hmotný majetek má totiž zvláštní moc, zvláštní a mimořádnou sílu si získat naše srdce, podmanit celou naši duši, získat vládu nad lidským životem. Tato jeho moc je někdy vpravdě ďábelská a lidská duše se často před ní skloní, nechá se podmanit, nechá se získat. Už toto je samo o sobě extrémním nebezpečím, ale není bohužel jediné.

Jestliže platí, že hmotný majetek – kvůli porušení lidské přirozenosti a strukturálním hříchům lidské společnosti – nikdy nemůže být bezesbytku spravedlivý, pak totéž bude platit o honbě za ním. Touha po majetku, zejména po tom stále větším a neúměrnějším, usilování o něj a jeho hromadění totiž dříve nebo později téměř nutně vedou k nějaké nespravedlnosti, k nějakému hříchu. Navíc majetek jednoho bývá často na úkor někoho jiného. Ne nadarmo se proto říká, že „peníze kazí člověka“. Prostřednictvím svatého Pavla říká samo Písmo svaté, že «kořenem všeho zla je láska k penězům».

Přilnutí k hmotnému majetku nese s sebou ovšem ještě další velké nebezpečí. Ve svých důsledcích totiž znamená přilnutí k pouze pozemskému životu. Vždyť hmotný majetek dává pozemskému životu určitou kvalitu, otevírá mu možnosti různého druhu, dává moc a také určitou soběstačnost, nezávislost. To samo o sobě pochopitelně nejsou zlé věci, navíc aspoň existenčně nutný majetek je k přežití potřeba – je prostě potřeba si za něco koupit jídlo a pití, do něčeho se obléci a někde bydlet a aspoň přiměřený majetek otevírá možnost „normálně žít“, čímž ho osvobozuje aspoň od jedné úzkosti. Ale problém je v tom, když se tento majetek

stane naším pánem, honba za ním a usilování o něj hlavním smyslem našeho života. Tehdy může majetek dát člověku zapomenout na Boha jakož i na všechny ostatní hodnoty, které tento hmotný svět přesahují, potažmo na druhé lidi a vztahy s nimi. I proto nám zní dnešní Ježíšovo «nemůžete sloužit Bohu i mamonu».

Jistěže to je s majetkem mnohem a mnohem složitější a že předešlé úvahy jsou poněkud zkratkovitě. Ale přesto máme dnes před sebou slovo Pána Ježíše, jaké máme, a to by nás mělo vést přinejmenším k zamyšlení, jak na tom se vztahem k hmotnému majetku jsme my. K zamyšlení, zda jsme se již příliš nestali jeho služebníky, zda nejsme dokonce ochotni se dopustit nějaké nepoctivosti či dokonce přímo nespravedlnosti ve snahách jej získat anebo si ho uchovat. Zda jsme se nestali otroky mamonu, ať už v malém nebo ve velkém.

Jedním z neklamných znamení, že se tak již stalo, že mamon se skutečně stal naším pánem – a v tomto ohledu je celkem jedno, zda ho zrovna máme málo anebo hodně – je lakota. Pokud se již neumíme rozdělit, anebo tak činíme jen s velkou nevolí, pokud se nám nechce nic rozdávat, jestliže nám dávání již přestane přinášet radost, když už nikomu nepomůžeme s ničím zadarmo, bez národku na odměnu, anebo když dobrovolnictví už nemá v našem životě vůbec žádné místo, tak jsme nejspíš již opravdu lakomí. Naším pánem se stal mamon, protože opravdový Pán vybízí k přesnému opaku.

Říká se, že v dobách těžkých, v dobách ohrožení a nouze se začnou tříbit charaktery, začne se lépe ukazovat, co je opravdu v lidech. Nynější pandemie bezpochyby velmi těžkou je. Pro mnohé již znamená a pro celý svět ještě bude znamenat i velkou ekonomickou ránu. A jak to v podobných situacích bohužel bývá, nejvíce to odnesou ti chudí, protože ti budou ještě chudšími.

Kéž by se v této době projevila, probudila naše štědrost. Vždyť naším pánem má být Pán Ježíš a ne mamon a naším cílem má být věčnost, nikoliv nějaké koupení si všech zábav světa. Kéž bychom zaslechli dnešní slovo Pána Ježíše «nemůžete sloužit Bohu i mamonu» a vzali si je opravdu k srdci, k tomu svému...